

вже існуючого чи потенційно можливого адміністративно-правового регулювання.

Література:

1. Бугайчук К.Л. Публічне адміністрування в органах Національної поліції: Автореф. дисер. докт. юрид. наук: 12.00.07; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2020. 40 с.
2. Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.С. Мельника. К.: Ваїте, 2014. 376 с.
3. Курс адміністративного права України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух В.Д. Сущенко [та ін.] за ре. В.В. Коваленка. К.: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-128>

ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Стефанчишен Р. В.

доктор філософії в галузі права
ORCID ID: 0009-0004-2878-7551

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин є ряд факторів, які юридично детермінують трансформацію основоположних засад правових регуляторів. Не виключенням є діючий в Україні правовий режим воєнного стану. Тривалий час, питання воєнного стану не піднімалось і залишалось виключно теоретичним. Натомість з 24 лютого 2022 року, Українська держава функціонує в умовах воєнного стану. За таких умов, сутність правового режиму воєнного стану, його властивості та вплив на усталені управлінські регулятори мають бути доктринально опрацьованими з врахуванням сфери правозастосування.

При цьому, всі ці зміни, в тій чи іншій мірі впливають правовий режим як на нормативний порядок регулювання державою правових засобів, спрямований на створення умов для задоволення інтересів суб'єктів права, який виражається у специфіці способів і гарантій їх реалізації і заснований на дії спільних принципів, що приводять усі його елементи у впорядковану систему.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан визначається як різновид особливого правового

режиму [1]. Аналіз нормативно встановленого визначення дозволяє виокремити такі ознаки правового режиму воєнного стану, як:

- 1) є особливим правовим режимом;
- 2) має тимчасовий характер, який пов'язаний з формалізованою правовою процедурою введення правового режиму воєнного стану;
- 3) може бути застосований як на всій території України, так і на окремих її місцевостях;
- 4) фактичною підставою впровадження є збройна агресія чи загроза нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності;

5) має прояв у сукупності втручальних заходів, які можливі через розширення повноважень органів публічної влади (наприклад, надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування виняткових повноважень, які спрямовані на відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності), але можуть бути спрямовані на обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб тощо.

Зупинимось детальніше на окремих з перелічених ознак. По-перше, категорія «особливий правовий режим» не має нормативно єдиного тлумачення. Очевидно, що поняття «особливого правового режиму» є похідним від поняття ширшого порядку – «правового режиму». Останнє усталено пов'язується із порядком правового регулювання, який забезпечується особливим поєднанням способів, залучених для його здійснення, методів і типів правового регулювання [2].

Вказівка на те, що правовий режим є особливим означає наявність специфічної форми державного регулювання, що передбачає застосування обмежень правосуб'єктності фізичних та юридичних осіб, яка застосовується в якості тимчасового заходу та забезпечується засобами адміністративно-правового характеру та, яка спрямована на забезпечення безпеки особистості, суспільства та держави [3]. Таким чином, особливий правовий режим визначає спеціальний порядок правового регулювання певних суспільних відносин, який встановлюється стосовно конкретного кола об'єктів або сфери їх діяльності і який відрізняється від загального режиму, пільговою або обмежувальною спрямованістю регулювання, що обумовлена публічним інтересом, який виявляється в усіх елементах його механізму, зокрема, через гарантії, пільги, форми державної підтримки, обмеження, заборони і додаткові підстави юридичної відповідальності [2].

Щодо ознаки тимчасовості характеру правового режиму воєнного стану, то з одного боку це підкреслює строковість специфічного способу впливу на суспільні відносини, а з іншого – строковість застосування обмежень прав, свобод і законних інтересів. Заходи правового режиму

воєнного стану можуть бути застосованим виключно під час строку встановленого у рішенні, прийнятому в підсумку формалізованої правової процедури введення правового режиму воєнного стану. Примітно, що процедури продовження правового режиму воєнного стану не має. Ця норма відсутня через усунення можливих спекуляцій з приводу продовження дії правового режиму воєнного стану. Як наслідок має відбуватись оновлення оцінки ситуації, що підпадає під дію профільного законодавства про воєнний стан, відбувається залучення різних суб'єктів до прийняття рішення про введення правового режиму воєнного стану, а також належне повідомлення про це як громадян держави, так і міжнародних інституцій.

Підсумовуючи приходимо до висновку, що правовий режим воєнного стану є одним з особливих режимів, що можуть застосовуватись для впорядкування суспільних відносин відмінним способом за виняткових обставин. Виокремлено ознаки, які характерні для правового режиму воєнного стану: нормативно встановленого визначення дозволяє виокремити такі ознаки правового режиму воєнного стану, як: є особливим правовим режимом; має тимчасовий характер, який пов'язаний з формалізованою правовою процедурою введення правового режиму воєнного стану; може бути застосований як на всій території України, так і на окремих її місцевостях; фактичною підставою впровадження є збройна агресія чи загроза нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності; має прояв у сукупності втручальних заходів, які можливі через розширення повноважень органів публічної влади, але можуть бути спрямовані на обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб.

Література:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
2. Гайдамака І.О. Правовий режим: поняття і види. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2008. Вип. 15. С. 120-127.
3. Буханевич О.М., Мерник А.М., Петришен О.О. Підходи до розуміння категорії «особливі правові режими». *Вісник Національної академії правових наук*. 2021. С. 71-78. Doi: 10.37635/jnalsu.28(1).2021.71-78